

Nr 3

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1956 vid dess trettionionde sammanträde fattade beslut, såvitt propositionen avser rekommendation angående välfärdsanordningar för arbetstagare.

Genom en den 21 december 1956 dagtecknad proposition, nr 18 år 1957, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, anhållit om riksdagens yttrande angående vissa i nämnda protokoll omförmälda, av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1956 vid dess trettionionde sammanträde fattade beslut.

Ifrågavarande beslut, vilka är av beskaffenhet att i enlighet med artikel 19 av Internationella arbetsorganisationens stadga skola underställas riksdagen, är följande:

- 1) Rekommendation (nr 101) angående yrkesutbildning inom jordbruket och
- 2) Rekommendation (nr 102) angående välfärdsanordningar för arbetstagare.

Propositionen har hänvisats till jordbruksutskottet, såvitt angår rekommendationen nr 101, och i övrigt till lagutskott. I vad propositionen hänvisats till lagutskott har den tilldelats andra lagutskottet.

Texten till rekommendationen nr 102 har såsom bilaga (Bilaga B) fogats till propositionen. Utskottet torde få hänvisa till denna bilaga.

I fråga om rekommendationen nr 102 förordas i propositionen, att rekommendationen överlämnas till arbetarskyddsstyrelsen för prövning av frågan om och i vad mån rekommendationens principer bör komma till uttryck i lagstiftning eller särskilda av styrelsen utfärdade anvisningar.

Internationella arbetskonferensens trettionionde sammanträde hölls i Genève under tiden den 6—28 juni 1956. I sammanträdet deltog representanter för 73 medlemsstater, av vilka det stora flertalet sändt fullständiga delegationer, d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetar- och arbetsgivarsidan. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation.

Rekommendation (nr 102) angående välfärdsanordningar för arbetstagare

Frågan om välfärdsanordningar för arbetstagare var föremål för en första behandling vid arbetskonferensens 38:e sammanträde (1955).

På grundval av de diskussioner, som fördes i frågan vid nämnda sammanträde, utarbetade arbetsbyrån ett förslag till rekommendationstext, vilket tillställdes medlemsstaternas regeringar för yttrande. Denna text jämfördes från olika regeringar framförda erinringarna förelades 1956 års konferens samt hänvisades av denna till ett särskilt utskott.

Vad beträffar innehållet i rekommendationen må följande anföras.

Rekommendationen är tillämplig på såväl arbetare som övriga arbetstagare, anställda i offentliga eller privata företag, med undantag för arbetstagare i jordbruk och sjöfart. I rekommendationen angivna anordningar må kunna åvägabringas genom lagstiftning eller på annat, av vederbörande myndighet efter samråd med arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer godkänt sätt eller genom kollektivavtal eller andra mellan berörda arbetsgivare och arbetstagare träffade avtal.

Relativt detaljerade anvisningar lämnas med avseende å utspisningsanordningar. Sålunda ges regler för inrättande och drift av marketentier, byfféer, ambulerande servering och mässar m. m. samt anvisningar rörande måltidsanordningar för skiftarbetare och arbetare på platser, där möjligheterna för inköp av måltider och drycker är otillräckliga. Det framhålles uttryckligen, att arbetstagarna under inga omständigheter bör åläggas att anlita utspisningsanordningarna, såvida inte den nationella lagstiftningen kräver att så sker av hälsoskäl.

Rekommendationen anger vidare vissa normer beträffande anordningar för vila, nämligen sittplatser under arbetet och vilrum för tillfällig vila under arbetstiden. Vad angår sittplatser betonas, att särskild hänsyn bör tagas till kvinnor och minderåriga arbetstagare. I fråga om vilrum framhålles, att tillgång till sådana särskilt bör beredas kvinnliga arbetstagare, arbetstagare med särskilt tungt arbete eller specialarbete, som under arbetet kräver tillfällig vila, samt skiftarbetare med särskilda pauser.

Vidare förordas fritidsanordningar inom eller i närheten av företaget, i sådana fall då lämpliga sådana anordningar icke ställts till förfogande av särskilda institutioner eller av samhället samt då ett verkligt behov därav föreligger. Ej heller dylika anordningar skall arbetstagarna vara skyldiga att utnyttja.

I rekommendationen medges, att såväl administration som finansiering av utspisnings- och fritidsanordningar kan skifta från ett land till ett annat, men rekommendationen innehåller likväl vissa regler härom, avsedda att beaktas av myndigheter samt arbetsgivare och arbetstagare. Det framhålles, att vederbörande myndighet i varje land bör föranstalta om samråd med arbetstagarnas och arbetsgivarnas organisationer beträffande sättet för

administration och kontroll av de välfärdsanordningar, som inrättas genom den nationella lagstiftningen. Vidare uttalas bl. a., att måltider och annan proviant, som tillhandahålles omedelbart av arbetsgivaren eller ställes till förfogande genom marketenteri eller entreprenör, bör åsättas priser, som är rimliga och icke medför vinst för arbetsgivaren samt att arbetstagare inte bör åläggas att bidra till kostnaderna för sådana välfärdsanordningar som han inte personligen önskar utnyttja.

Slutligen innehåller rekommendationen en avdelning, vilken främst avser att tillförsäkra arbetstagarna tillräckliga och tjänliga anordningar för transport till och från arbetet samt att undanröja de svårigheter, som eventuellt kan uppstå i detta hänseende.

Vid rekommendationens behandling i arbetskonferensens plenarsammanträde förklarade arbetsgivarnas talesman, att de icke kunde godtaga samtliga i rekommendationen angivna anvisningar. Arbetsgivarna ansåg, att en rekommendation i ämnet borde begränsas till ett uttalande rörande vissa grundläggande principer men att man icke skulle söka få till stånd en detaljerad reglering. Regerings- och arbetargrupperna stödde däremot rekommendationsförslaget, som antogs med 185 röster mot 37.

Över rekommendationen har yttranden avgivits av arbetarskyddsstyrelsen, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation och delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet. I fråga om innehållet i dessa yttranden får utskottet hänvisa till den redogörelse härför, som lämnats i propositionen s. 11 o. f.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Ericsson, anför beträffande rekommendationen nr 102 följande.

»Vad härefter beträffar rekommendationen (nr 102) angående välfärdsanordningar för arbetstagare vill jag erinra därom, att gällande svenska bestämmelser i ämnet återfinnes främst i arbetarskyddslagen, arbetarskyddskungörelsen och skogsförädlingslagen samt vissa i anslutning till dessa författningar utfärdade föreskrifter. Ifrågavarande bestämmelser tillkom så sent som år 1949 — i fråga om skogsförädlingslagen år 1951 — och torde i stor utstäckning bereda arbetstagarna samma skydd som rekommendationen avser att ge. Beträffande vissa i rekommendationen förordade välfärdsanordningar — särskilt en del bespisnings-, transport- och fritidsanordningar — saknas dock motsvarighet i svensk lagstiftning. Såsom delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet anfört synes emellertid flertalet av de i rekommendationen behandlade frågorna för vårt lands vidkommande företrädesvis böra regleras på annat sätt än genom lagstiftning. Detta hindrar givetvis inte, att lagstiftningen i ett eller annat avseende kan behöva kompletteras till följd av rekommendationen. Frågan huruvida så bör ske synes i första hand böra prövas av arbetarskyddsstyrelsen, som

jämväl bör överväga, i vad mån rekommendationens principer bör komma till uttryck i styrelsens anvisningar. Jag förordar därför, att rekommendationen för angivna ändamål överlämnas till styrelsen.»

Utskottet

Utskottet ansluter sig till vad föredragande departementschefen i propositionen yttrat i fråga om rekommendationen nr 102.

Utskottet hemställer,

att riksdagen i anledning av förevarande proposition, nr 18 — såvitt avser rekommendationen (nr 102) angående välfärdsanordningar för arbetstagare — måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört.

Stockholm den 12 februari 1957

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel E. Svensson, fru Carlqvist, herrar Huss, Mannerskantz, fru Hamrin-Thorell och herr Nils Theodor Larsson;

från andra kammaren: herrar Jacobsson i Tobo, Nilsson i Göteborg*, Lundberg, fru Ewerlöf*, herr Odhe, fru Ekendahl, herr Carlsson i Bakeröd och fröken Höjer.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.